

מים זכים

דורשי רשומות אמרו 'אין מים אלא תורה'
שנאמר 'הוי כל צמא לכו למים' (ב"ק פכ).

פרשת כי תבוא

בְּרוּךְ אַתָּה בָּעִיר וּבְרוּךְ אַתָּה בַּשָּׂדֶה: (כח, ג).

בגמ' בב"מ (קז.). איכא פלוגתא בביאור דברי הכתוב **בְּרוּךְ אַתָּה בָּעִיר**, - שהתלמידים של רב ביארו בשמו, **בְּרוּךְ אַתָּה בָּעִיר** - שיהא ביתך סמוך לבית הכנסת, - אך רבי יוחנן ס"ל דאין זה הביאור בדברי הכתוב, כיון שאין זו ברכה לגור סמוך לביהכ"ס, משום שמפסידים עי"ז את השכר פסיעות, אלא יותר טוב לגור במרחק מביהכ"ס, בכדי שיקבלו עי"ז שכר פסיעות גדול, עיי"ש.

והנה יש להסתפק לגבי שכר פסיעות, מה הדין כאשר אדם רגיל תמיד להתפלל בביהכ"ס הסמוך לביתו, אך בשבת אחת קרובי משפחתו הזמינו אותו להתפלל בביהכ"ס שלהם, משום שמחת העליה לתורה לבנם (אופרוף). - ויש לדון האם כאשר ילך להתפלל בביהכ"ס של קרוביו שהוא רחוק מאוד מביתו, יהי' לו שכר פסיעות על הדרך הארוכה שהלך בדרכו לתפילה.

אוי"ד דלא יהי' לו עי"ז שכר פסיעות, כיון שמחמת התפילה לבדה הוא הרי לא הי' הולך להתפלל בביהכ"ס הרחוק, וכל מה שהלך לביהכ"ס הרחוק זהו רק מחמת שרצה ללכת לאופרוף של קרוב משפחתו, וא"כ אולי אין עי"ז שכר פסיעות, כי פסיעותיו אינן מוגדרות כפסיעות שלצורך התפילה.

ויש לפלפל טובא בזה, וכדלהלן.

- א -

דהנה כעיי"ז יל"ע עוד באופן המצוי בכל יום, גבי מים שמקום לימודו או עבודתו וכדו' רחוק מביתו, וכל יום לאחר סיום עסקיו הוא חוזר לאיזור מגוריו, ועוד לפני ששב לביתו הוא נכנס לביהכ"ס להתפלל מנחה או ערבית, - ויש לדון האם יהי' לו שכר פסיעות על הדרך הארוכה שהלך בדרכו לתפילה, אוי"ד דאין עי"ז שכר פסיעות, כיון שלצורך התפילה הוא הרי לא הי' טורח כ"כ, וכל הדרך הארוכה שהלך הייתה רק מחמת רצונו לשוב לביתו.

וכן סיפר לי מאן דהו שיש לו הנהגה בזה, שכאשר הוא נמצא במרחק גדול מביתו והגיע הזמן לשוב לביתו, הוא רגיל להחליט בדעתו שמייד כאשר יגיע לביתו הוא יתיישב ללמוד כמה דקות, - כיון שחבל לו על ביזבוז זמנו בדרך הארוכה שהוא נצרך ללכת, ולכן הוא רוצה שתהי' לו תועלת בדרכו הארוכה, עיי' שמחליט מראש שהוא הולך כעת ללמוד תורה, ורוצה להרוויח עי"ז את השכר פסיעות, [ועי"ע בספר 'זיעת נוטה' (ח"א תש"ו עג) שמרן הגר"ח"ק שליט"א השיב, שמסתבר שגם בהולך לת"ת איכא שכר פסיעות].

ויש לדון בזה, האם באמת יהי' לו שכר פסיעות עי"ז, אוי"ד דלא יהי' לו שכר פסיעות עי"ז, כיון שלת"ת הוא לא הי' טורח ללכת רחוק כ"כ, וכל מה שהלך בדרכו הארוכה זהו רק מחמת רצונו לשוב לביתו.

- ב -

והנה ידוע המעשה שהח"ח אמר לרוקח של ראדין, שאם יכוין בהכנת התרופות גם לשם מצות חסד והצלת נפשות, אזי יקיים בזה הרבה מצוות של חסד והצלת נפשות, - ומבואר בזה שאעי"פ שבשביל מצות חסד לבדה, הרוקח הרי לא הי' טורח לעסוק כל היום בתרופות, - והטעם שהוא כן עוסק בזה כל היום זהו משום שזוהי פרנסתו, אך מ"מ אעפ"כ יש לו אפשרות לכוין ולהגדיר את מעשיו, שיהיו מוגדרים כמעשים של מצות חסד והצלת נפשות, ולקבל שכר עי"ז.

ולפי"ז לכאוי' י"ל נמי בנידו"ד, שהאדם יכול לכוין שמה שהוא הולך בדרך ארוכה לביהכ"ס הרחוק, זהו לצורך התפילה בשביל להתפלל שם, - ואעי"פ שבעצם לצורך מצות תפילה לבדה הוא לא הי' הולך לביהכ"ס הרחוק, ורק מחמת האופרוף (באופן האי') או מחמת שצריך לשוב לביתו (באופן הבי') הוא הולך לביהכ"ס הרחוק, - מ"מ אין זה סותר לזה, ואפי' שבין כך ובין כך הוא נצרך ללכת בדרך הארוכה, מ"מ הוא יכול שפיר לכוין ולהגדיר את הליכתו כהליכה לצורך התפילה, ולקבל עי"ז שכר פסיעות.

- ג -

אמנם לכאוי' יש מקום לחלק בין הנידונים הנ"ל, כיון שיש לחקור מהו העניין של השכר פסיעות, האם החידוש שהתחדש בזה הוא, שגם על 'מעשה ההליכה' לתפילה יש שכר, - אוי"ד שהשכר אינו על 'מעשה ההליכה' לתפילה, אלא החידוש שהתחדש בשכר פסיעות הוא, שיקבל שכר על 'הטירחה' שטורח בהליכתו לצורך התפילה.

והנפ"מ בין ב' הצדדים הוא, שאי נימא שהשכר הוא על 'מעשה ההליכה' לתפילה, אזי י"ל שיש לו אפשרות להגדיר את הליכתו כמעשה הליכה לתפילה, גם ככה"ג שעיקר הליכתו לביהכ"ס הרחוק הוא מחמת האופרוף וכדו', (וכדברי הח"ח הנ"ל, שהרוקח יכול להגדיר את מעשיו לשם מצות חסד והצלת נפשות).

אך אי נימא שהשכר הוא על 'הטירחה' שטורח בהליכתו לצורך התפילה, אזי יש מקום לומר, שאעי"פ שאת 'מעשה ההליכה' הוא יכול להגדיר כמעשה הליכה לתפילה, אך מ"מ הוא לא יכול לשקר בנפשו ולומר,

ש'הטירחה' שטורח ללכת לביהכנ"ס הרחוק, הינה 'טירחה לצורך התפילה'.

וא"כ יש לדון שאולי לא יקבל שכר ע"ז, משום שאינו דומה לדברי הח"ח הנ"ל, כיון דהתם יש שכר על עצם קיום מצות חסד והצלת נפשות, ואין שום תנאי של 'טירחה' במצוה, ותליא רק בכוונה לשם מצוה, ומשא"כ הכא דיתכן דהשכר הוא על הטירחה שטורח לצורך התפילה.

- ד -

והנה הבן איש חי בשו"ת 'תורה לשמה' (תשובה מו) דן, האם מי שרוכב על בהמה בדרכו לביהכנ"ס יקבל ע"ז שכר פסיעות, כיון דרכוב כמהלך דמי, או"ד לא יקבל ע"ז שכר פסיעות, - והסיק שם שאע"פ שרכוב כמהלך דמי, מ"מ שכר פסיעות לא שייך אלא בהולך ברגליו שמטריח רגליו בפסיעות יותר, עיי"ש.

וכן בשו"ת 'בצל החכמה' (ח"ד סי' כא) דן בזה באריכות לגבי נסיעה ברכב לביהכנ"ס, והסיק בזה שעיקר שכר פסיעות הוא על שמתריח עצמו לילך דרך הרחוקה למען קיום המצוה, ולכן בנוסע ברכב אע"פ שמדינא הרי הוא כמהלך משום שרכוב כמהלך דמי, אך מ"מ כיון שאין בזה טורח ממילא אין בזה שכר פסיעות, עיי"ש.

ומעתה לפי מה שנתבאר בדבריהם כהצד הב' בחקירה הנ"ל, שיי"ל שהשכר פסיעות הוא על 'הטירחה' שטורח בהליכתו לצורך התפילה, א"כ יש מקום גדול לדון ולומר, שבנידו"ד הוא לא יכול לשקך בנפשו ולומר, ש'הטירחה' שטורח ללכת לביהכנ"ס הרחוק, הינה 'טירחה לצורך התפילה', כיון שבאמת הטירחה הינה לצורך האופרוף או לצורך חזרתו לביתו וכדו', וא"כ יש לדון שלא יקבל ע"ז שכר פסיעות.

- ה -

והנה שלחתי את עצם השאלה הנ"ל להגאון רבי עמרם פריד שליט"א, האם יש בנידו"ד שכר פסיעות, והשיב: שאם לא כיוון בהליכתו שהלך לביהכנ"ס הרחוק, שהליכתו תיחשב כהליכה לצורך התפילה, אזי באמת לא יהי לו שכר פסיעות, כיון שהרי הלך לביהכנ"ס הרחוק לצורך האופרוף וכדו' ולא לצורך התפילה, - אך אם כיוון שהליכתו תיחשב כהליכה לצורך התפילה, אזי יהי לו ע"ז שכר פסיעות, ואע"פ שלצורך התפילה גרידא הוא באמת לא הי' טורח ללכת לביהכנ"ס הרחוק, עכ"ד.

ולפי"ז יעלה שבאמת יכול להיות בזה רעיון טוב, למי שנמצא רחוק (וגם קרוב) מביתו וצריך לחזור לביתו, שיכול להחליט בדעתו שהולך ללמוד תורה בביתו כמה דקות, ועי"ז ריוח שיהי לו שכר פסיעות על כל דרכו הארוכה שהלך לביתו וכנ"ל, (וכמובן שמלבד עניין זה, עצם התי"ת הוי ריוח גדול בפני"ע).

- ו -

והנה בס"ד מצאתי חידוש גדול ונפלא בדברי הח"ח זיע"א בספרו 'תורת הבית' (בחתומת הספר מאמר א), שהאדם יכול לקבל 'שכר פסיעות' על כל הפסיעות שפוסע בימי חייו, וז"ל שם: 'באכילתו ושתייתו ועסקיו... אם יחשוב שע"י אכילתו יהי בריא ויוכל לעבוד להשי"ת, וכן בעסקיו שירויח ויהי לו במה להחיות ולא יגע בממון אחרים שהוא גזל, וכן כשיחיה יקבע עיתים לתורה

ועבודה, יתקדשו בזה נמי כל פעולותיו, כיון שהוא לתכלית עבודת ה'...!'

והוסיף הח"ח (בהערה שם למטה): 'ונבאר דברינו, כשם שעצם העסק איש הנובן מכוין בו כראוי וכנ"ל, כן כל הליכותיו באותו יום השייכות להעסק, יכוין ג"כ בשביל התכלית, ואז כל פסיעותיו מתקדשות ומקבל עליהן שכר, וזהו שאחז"ל (דרך ארץ זוטא פי"ג) 'חשוב מעשיך בדרך ארץ' והיינו שיתבונן במעשיו שיהי הכל לתכלית המכוון וכנ"ל בפנים, 'ותן שכר לפסיעותיך' והיינו שגם הפסיעות להעסק יהיו ג"כ לשם שמים ולא ילכו לבטלה, ואז יקבל שכר גם עליהן' עכ"ל עיי"ש, - והדברים נפלאים ביותר, שלפי"ז האדם יכול לקבל 'שכר פסיעות' על כל פסיעותיו שפוסע בימי חייו.

- ז -

והנה עוד מעניין השכר פסיעות הנ"ל, שמעתי מגיסי הר"ה ר' יוסף ברלין שליט"א, שזקנו מרן בעל האילת השחר זצ"ל הי' רגיל ללכת לניחום אבלים בהליכה ברגל בדווקא (כשמקום ישיבת האבלים הי' במרחק סביר מביתו), ופעם אחת כשהי' בדרכו לניחום אבלים ברח' אליהו הנביא, והתחיל לעלות במעלה העלייה הקשה שם, עצר לידו מאן דהו שנהג ברכב והציע להסיעו ברכבו, ומרן זצ"ל השיב לו במאור פנים: 'יישר כח! אבל כתיב (קהלת ז, ב) 'טוב ללכת אֶל בֵּית אֶבְלָל...!'

ועוד שמעתי מהנ"ל, שכשאביו הגאון רבי זאב ברלין שליט"א הגיע לניחום אבלים אצל מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א (על פטירת הרבנית ע"ה), אמר הגר"ז למרן שליט"א, שהוא כבר התחיל לקיים את מצות ניחום אבלים מייד ביציאתו מביתו לעבר ביתו של מרן שליט"א, - כיון שבספר חרדים (פרק מב) מנה את מצות ניחום אבלים בתוך המצוות עשה מד"ק ומד"ס התלויות ברגלים, ומבואר בדבריו שמתחילים לקיים את מצות ניחום אבלים כבר בהליכה לבית האבל, ומרן שליט"א התפעל מאוד מהחידוש הזה.

וגיסי הנ"ל אמר לבאר את הנ"ל, ע"פ משי"כ השל"ה הקי' על הפסוק בויקרא (יט, טז) 'לא תלך רכיל בעמדי', שהא דכתיב בקרא בלשון 'לא תלך', זהו לומר שנענש אף על ההליכה עיי"ש [וכי"כ הח"ח (ה'ל) לה"ר כלל א במ"ח סק"ד בהגה"ה], - ולפי"ז י"ל דה"ה נמי גבי ניחום אבלים דכתיב בלשון 'טוב ללכת אֶל בֵּית אֶבְלָל...', שזה בא לומר שיש שכר גם על ההליכה, ודו"ק ונפלא.

ניתן לזכות את הרבים ולהגדיל תורה ולהאדירה

ע"י הקלטת תגובות הערות והוספות

בקו 'מים זכים': 02-633-5850

כמו כן בקו זה ניתן להאזין

לתגובות שהתקבלו במערכת

המען לתגובות: יצחק זאב כגן
רח' נתיבות המשפט 81 מודיעין עילית
טל': 1515-271-55442 (תא קולי)
פקס: 02-655-0973 (מערכת נסיונית)
דוא"ל: A0527155442@GMAIL.COM

הדברים נכתבו לעורר לב המעיין בלבד - ניתן לקבל את הגליון במייל, ע"י שליחת בקשה לדוא"ל של המערכת. להנצחת שמות לע"נ ולפרו"ש וכדו' (50), ובכל ענייני הגליון, ניתן לפנות: 1515-271-55442 (תא קולי)